

JORDI MONÉS I LA RENOVACIÓ
DE LA HISTORIOGRAFIA
EDUCATIVA

Jordi Monés i Pujol- Busquets, el ciutadà, l'investigador i l'amic

Per Pere Solà i Gussinyer

Universitat Autònoma de Barcelona

Jordi Monés i Pujol-Busquets, nascut a Badalona el 22 de setembre de 1928, és un gran especialista, per no dir «el» gran especialista, de la història de l'escola i la llengua catalanes. De tall autodidacte, ell es decantava per les ciències aplicades, pel peritatge industrial químic i tèxtil, si no vaig errat, però per avatars personals i familiars no va tirar acadèmicament per aquí. De fet, va estudiar una carrera curta, complementada amb diversos cursos de planificació, control de qualitat a la construcció o d'higiene i seguretat en el treball. Treballà d'oficinista a Bomba Prat, s. a. de 1952 a 1957, de 1957 a 1960 va fer feines de laboratori i d'investigació a Cros, s. a., concretament a la planta de Badalona

i, de 1960 a 1963, a Productora de Bórax y Artículos Químicos de la mateixa població. De 1964 a 1965 fou cap de laboratori a Indumetal, s. a. de Sant Adrià de Besòs. De mitjan 1966 a novembre de 1979, el període en què —com diu la frase— «les nostres vides es van creuar», Monés actuava de cap d'una secció de l'empresa Construcciones Padrós, s. a., ocupat en tasques de control de qualitat, i de planificació i documentació tècnica, fins que l'empresa entrà en crisi i diversos tècnics, entre els quals ell mateix, van ser acomiadats amb indemnització.

Va anar alternant des dels primers anys cinquanta del segle xx la dedicació professional que li permetia de guanyar-se la vida amb activitats de caire cultural i cívic. Precisament, els anys 1951-1952, els socis del Círcol Catòlic de Badalona van promoure unes eleccions de renovació de la directiva. Per encàrrec de la candidatura guanyadora, catalogà els llibres de l'entitat condemnats per les circumstàncies polítiques i culturals a vegetar a les golfes de l'entitat, i això li obrí els ulls a les biblioteques de Pompeu Fabra, de l'editorial Proa, d'Esquerra Republicana de Catalunya o de l'Ateneu Obrer local. De 1960 a 1962 va presidir el Centre Excursionista de Badalona, i va promoure des d'allí la vida cultural de l'entitat «amb

una total vinculació al moviment de resistència cultural barceloní». Això el dugué a organitzar un seminari d'Història econòmica d'Espanya, mig clandestí, amb participació de J. Romero Maura, I. Molas, J. Borja, A. Fina, P. Maragall, A. Ballesteros o E. Sió. Els anys 1963-1964 va contribuir a la fundació de la delegació a Badalona de Joventuts Musicals, de la qual seria més endavant president, en qualitat de tal promogué un vast cicle de conferències de coneixement de Catalunya que va ultrapassar els nivells de tolerància que les autoritats franquistes de Barcelona estaven disposades a entomar, de manera que l'entitat va ser clausurada sobre la base que aquesta delegació estava mancada de suport legal. Tancada la delegació de Badalona, accedí a la presidència de la delegació catalana de Juventudes Musicales Españolas.

Badaloní, casat amb una mestra renovadora d'una escola privada catalana de Tremp, ha dedicat una gran quantitat d'energia a la recerca i producció historiogràfica sobre l'educació i l'escola catalana, com palesa la bibliografia que acompanya aquesta nota. L'autodidactisme de Monés, lluny de ser un inconvenient, li ha permès de desmarcar-se fins a cert punt d'escoles, en un camp on d'escoles de pensament, certament, n'hi ha

via ben poques. La seva condició de badaloní no és cap anècdota. Ens ajuda a entendre l'intel·lectual en el seu context, que és el d'una ciutat catalana on la cultura obrera i la cultura catalana han tingut històricament un fort arrelament. Tampoc no és secundari el fet de la seva aliança matrimonial amb una mestra renovadora, lectora inquieta, la Maria Teresa Giner.

Monés procedeix del camp catòlic local i, més tard, va participar a fons en el moviment cultural de l'esquerra radical antifranquista. El març-abril de 1968 presidí el Comitè Organitzador dels actes d'homenatge a Pompeu Fabra que tingueren lloc a Badalona, ciutat on el mestre havia viscut molts anys. En aquesta commemoració cabdal de l'any Fabra, hi participaren des de Manolo Sacristán fins a Salvador Espriu, passant per Pere Quart o el poeta local Joan Argenté, per citar només algunes de les personalitats que hi intervingueren d'una manera o altra.

El seu catalanisme abrandat i conseqüent, a les antípodes certament de qualsevol oportunisme, marca una trajectòria intel·lectual i cívica, feliçment objecte de reconeixement el 1989 quan l'Associació Festa Nacional dels Països Catalans el declara membre d'honor.

Monés fou l'ànima o el pretext de la constitució del Seminari d'Història de l'Ensenyament, grup de Barcelona que impulsà les Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans, de les quals sorgiria la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana.

Precisament va ser aquí on va començar la meua relació humana i professional amb en Jordi. Una relació amb el personatge, però també amb el grup —Seminari— que fructifica en una munió d'iniciatives. Més tard, la relació esdevé implicació i compromís en l'àrdua tasca de llançar i consolidar una societat d'història de l'educació al servei del país i dels seus professionals. Amb Jordi Monés i la seva família hem passat fins a aquesta data, i tant de bo continuem passant, molts moments bons, en actes privats i sortides, en celebracions familiars, i en la munió d'activitats professionals organitzades plegats, tant en l'àmbit nacional com en l'internacional. Per a mi és un honor i una sort el fet que un bell aspecte de la meua trajectòria de treball i de compromís amb el país, doncs, hagi rebut l'empremta i la inspiració del company que, a més d'intel·lectual honrat i rigorós, ha acreditat ser un amic.